

2024

Grudzień

Pomorska
Platforma
Współpracy

Wojewódzki Urząd Pracy
w Gdańsku

Jednostka Samorządu
Województwa Pomorskiego

KOMPENDIUM

procedur w zakresie legalizacji pracy
i pobytu cudzoziemców w Polsce
oraz informacji statystycznych
na terenie woj. pomorskiego

Ekspertyza przygotowana
dla Wojewódzkiego
Urzędu Pracy w Gdańsku

Dr Kamila Kowalska
Uniwersytet Gdański

Spis treści

1. Wprowadzenie.....	2
2. Pełny i ograniczony dostęp cudzoziemców do rynku pracy w Polsce.....	8
3. Dokumenty uprawniające cudzoziemców do podjęcia zatrudnienia w Polsce.....	15
4. Cudzoziemcy na rynku pracy w województwie pomorskim: statystyki.....	18
5. Podsumowanie.....	25
Bibliografia.....	26
Spis wykresów.....	28
Spis tabel.....	29
Spis rysunków.....	30
Nota bio.....	31

1. Wprowadzenie

Polska zmieniała się w ostatniej dekadzie z typowego kraju emigracji, z którego ludność miejscowa wyjeżdżała za granicę głównie w celach zarobkowych, w kraj imigracji - do którego przyjeżdżają obywatele innych państw, by czasowo lub trwale osiedlić się i podejmować zatrudnienie. Wystarczy zauważyć, że od 2012 r. do 2023 r. liczba cudzoziemców zgłoszonych do ubezpieczenia emerytalnego i rentowego wzrosła ponad dwunastokrotnie¹.

Wykres 1. Liczba oraz odsetek cudzoziemców i cudzożemek objętych ubezpieczeniem emerytalnym i rentowym w latach 2012-2023.

Źródło: Dębowska, K., Kłosiewicz-Górecka, U., Szymańska, A., Wejt-Knyżewska, A., Zybertowicz, K., Polacy o cudzoziemcach na rynku pracy – fakty, mity, opinie, Polski Instytut Ekonomiczny, Warszawa 2024, s. 10.

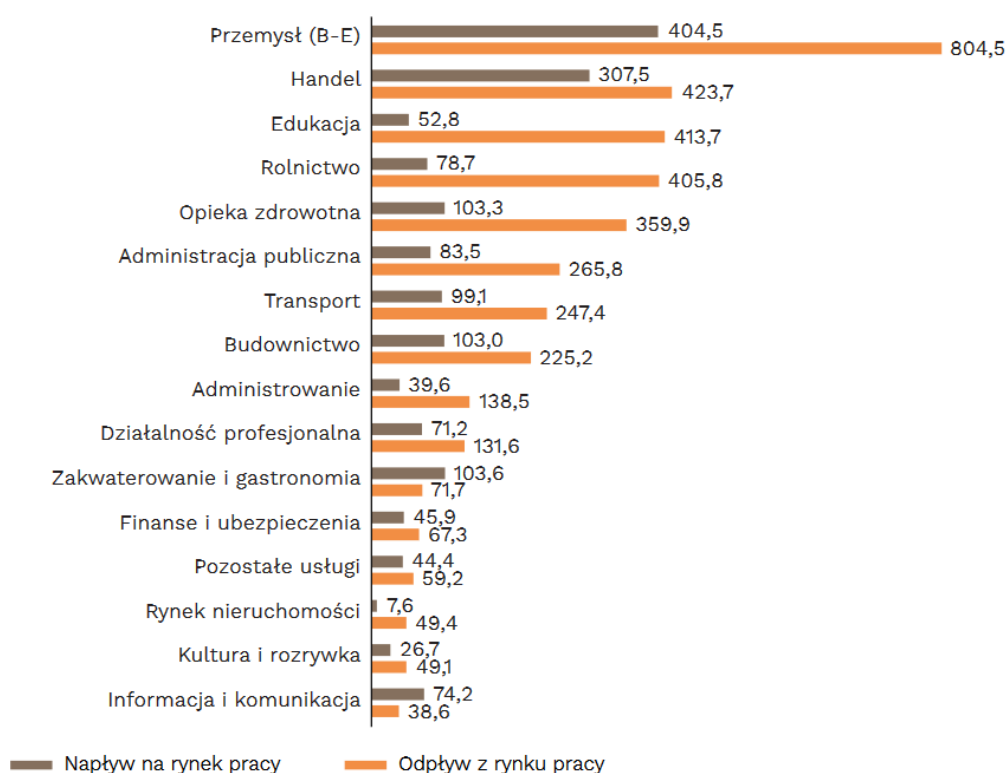
W tym samym czasie konsekwentnie rósł odsetek ubezpieczonych cudzoziemców pracujących na umowę o pracę: w 2012 r. stanowili oni niecały 1 procent ubezpieczonych pracowników, a w 2023 r. było to już prawie 6 procent. Jednocześnie zwiększyła się ponad 30-krotnie liczba cudzoziemców wykonujących pracę na podstawie umowy zlecenia lub umowy agencyjnej (z 13,2 tys. w 2012 r. do 411,1 tys. w 2023 r.). Ich udział wśród ogółu ubezpieczonych wykonujących pracę na podstawie tych umów wzrósł z niespełna 2 procent w 2012 r. do niemal 31 procent w 2023 r.²

¹ K. Dębowska, U. Kłosiewicz-Górecka, A. Szymańska, A. Wejt-Knyżewska, K. Zybertowicz, Polacy o cudzoziemcach na rynku pracy – fakty, mity, opinie, Polski Instytut Ekonomiczny, Warszawa 2024, s. 9.

² *Ibidem*.

Istotne zmiany w populacji osób aktywnych zawodowo w Polsce to konsekwencja wielu zróżnicowanych czynników, w tym sytuacji demograficznej. Prognoza ludności GUS na lata 2023-2060 wskazuje, że liczba osób w wieku produkcyjnym w Polsce ulegnie zmniejszeniu od 2022 r. do 2060 r. z 22,17 mln. do 15,1 mln. w wariancie średnim i do 13,31 mln. w wariancie niskim. Należy zatem spodziewać się ubytku 186-233 tys. osób w wieku produkcyjnym rocznie³. Niedobór pracowników wzrośnie znacznie już w perspektywie pierwszej dekady, zważywszy, że w 2023 r. 4,2 mln osób pracujących było w wieku 50-59/64 lata (stanowili oni 25 procent wszystkich osób pracujących w przedziale wieku 18-64 lata). Oznacza to, że do 2035 r. o 2,1 mln pracowników zmniejszy się polski rynek pracy na skutek zachodzących procesów demograficznych (stanowi to 12,6 procent obecnego stanu zatrudnienia)⁴. Największy odpływ będzie dotyczyć sektora przemysłu, co przełoży się również na spadek PKB.

Wykres 2. Liczba osób opuszczających oraz wchodzących na rynek pracy w latach 2025-2035 z tytułu ruchu naturalnego, bez uwzględnienia migracji (w tys.).

Źródło: Kukołowicz, P., Leszczyński, P., Lubasiński, J. (2024), *Konsekwencje zmian demograficznych*

³ Pracodawcy RP, Imigracja. Ratunek dla gospodarki i korzyści społeczne, 2024 ([dostęp: 25.11.2024 r.]).

⁴ P. Kukołowicz, P. Leszczyński, J. Lubasiński, *Konsekwencje zmian demograficznych dla podaży pracy w Polsce*, Polski Instytut Ekonomiczny, Warszawa 2024.

Do przemian na rynku zatrudnienia przyczyniły się ponadto sytuacja geopolityczna z ostatnich lat za wschodnią granicą Polski oraz wybuch pełnoskalowej wojny w Ukrainie, oba te czynniki spowodowały wzmożony napływ cudzoziemców na rynek pracy w Polsce. Większy udział migrantów i migrantek w populacji osób aktywnych zawodowo to jednak również odpowiedź na potrzeby rodzimego rynku pracy, na którym zaznacza się od dłuższego czasu deficyt pracowników w określonych zawodach. Opracowywana raz w roku prognoza zapotrzebowania na pracowników w wybranych profesjach (tzw. barometr zawodów) wskazuje m.in. zawody deficytowe, a zwłaszcza zawody trwale deficytowe, na które istnieje i będzie istniało duże zapotrzebowanie ze strony pracodawców. Raport za 2024 r. wyodrębnił w skali Polski 29 zawodów deficytowych, co stanowi wzrost o 2 grupy w porównaniu z rokiem poprzednim⁵. W perspektywie ogólnopolskiej w 2024 r. zidentyfikowano też 8 zawodów trwale deficytowych, wśród których znalazły się pielęgniarki i położne, a także samodzielni księgowi czy np. kierowcy samochodów ciężarowych oraz autobusów⁶. Za zawody trwale deficytowe uznaje się te, w których istnieje nieprzerwany niedobór pracowników i pracowniczek od początku realizacji badania w Polsce, czyli od 2016 r.⁷.

W kontekście województwa pomorskiego w 2024 r. wyodrębniono 38 grup zawodów deficytowych. Oznacza to znaczny spadek w porównaniu z 2023 r., gdyż deficyt na pracowników zmniejszył się o 14 grup zawodowych, ale też pojawiły się 3 nowe grupy w tej kategorii zawodów. Grupę profesji deficytowych opuściły zawody z branży usługowej, budowlanej, nieco mniej licznie z medyczno-opiekuńczej, spożywczej oraz gastronomiczno-turystycznej⁸, co można powiązać z pojawieniem się większej liczby pracowników i pracowniczek cudzoziemskich.

Wzrost gospodarczy Polski jaki miał miejsce w ostatnich latach i zarazem poprawienie się warunków bytowych polskiej populacji uwypukliły coraz bardziej zarysowujący się dualizm rynku pracy. Zgodnie z prognozami Komisji Europejskiej, Polska zanotuje w 2025 r. dalszy wzrost PKB o 3,2 procent To zdecydowanie powyżej średniej dla całej Unii Europejskiej, która

⁵ K. Antończak-Świder, A. Biernat, E. Pólichłopek, Barometr zawodów Raport podsumowujący badanie w Polsce, Kraków: Wojewódzki Urząd Pracy w Krakowie 2023, s. 20.

⁶ *Ibidem*, s. 22.

⁷ <https://gospodarka.dziennik.pl/praca/artykuly/9401927,najbardziej-poszukiwane-zawody-w-polsce-2024-tutaj-pracy-nie-zabrakni.html> (dostęp: 29.11.2024).

⁸ D. Gabryelczyk, Jakich pracowników będzie brakować w 2024 roku? Publikujemy najnowsze wyniki badania. Barometr zawodów, Pomorskie Obserwatorium Rynku Pracy, (dostęp: 25.11.2024 r.).

ma wynieść w tym samym czasie 1,7 procent⁹. Sytuacja ta doprowadzi prawdopodobnie do utrwalenia segmentacji: w segmencie pierwotnym (prace wykwalifikowane) będą znajdować zatrudnienie przede wszystkim rodzimi pracownicy, a we wtórnym (prace proste, które młodzi, wchodzący na rynek pracy Polacy, coraz mniej chętnie wykonują) - głównie cudzoziemcy, na których stale będzie wzrastać zapotrzebowanie.

Dane statystyczne potwierdzające stały wzrost udziału cudzoziemców w polskim rynku pracy na przestrzeni ostatniej dekady (ze 184 tys. w 2015 r. do 1.128 tys. w 2023 r.) wskazują na trend, który wpisał się już definitywnie w sytuację ekonomiczną Polski. Tendencja ta znalazła potwierdzenie w statystykach z listopada 2024 r., gdy w ZUS-ie było zarejestrowanych 1.200 tys. migrantów i migrantek. Większość stanowili obywatele Ukrainy (794 tys.), na drugim miejscu znaleźli się Białorusini (135.7 tys.), na trzecim Gruzini (26.5 tys.), dalej obywatele Indii (22.6 tys.), Mołdawii (14.9 tys.), Kolumbii (14.7 tys.), Filipin (14.6 tys.), Rosji (12.1 tys.) i Wietnamu (10.5 tys.)¹⁰.

Tabela 1. Liczba cudzoziemców zgłoszonych do ubezpieczeń emerytalnego i rentowych według obywatelstwa - stan na 30.11.2024

Ukraina	794 000
Białoruś	135 700
Gruzja	26 500
Indie	22 600
Mołdawia	14 900
Kolumbia	14 700
Filipiny	14 600
Rosja	12 100
Wietnam	10 500

⁹ Autumn 2023 Economic Forecast: A modest recovery ahead after a challenging year, European Commission, (dostęp: 29.11.2024).

¹⁰ ZUS, Liczba ubezpieczonych, którzy w zgłoszeniu do ubezpieczeń emerytalnego i rentowych podali obywatelstwo inne niż polskie wg sekcji PKD - stan na 30.11.2024 r., za <https://psz.zus.pl/kategorie/ubezpieczeni/ubezpieczenia-emerytalne-i-rentowe> (dostęp: 28.01.2025).

Źródło: ZUS.

Ta ogólnokrajowa dynamika i tendencja znajdują swoje odzwierciedlenie również w kontekstach regionalnych. Np. w województwie pomorskim w latach 2015-2023 liczba cudzoziemców zgłoszonych do ubezpieczeń emerytalnego i rentowych zwiększyła się z 7.5 tys. do 75 tys.

Tabela 2. Liczba cudzoziemców zgłoszonych do ubezpieczeń emerytalnego i rentowych według województwa siedziby płatnika – stan na koniec roku

Województwo	2015	2016	2017	2018	2019	2020	2021	2022	2023
DOLNOŚLĄSKIE	17 990	31 560	46 964	53 003	60 628	68 266	81 954	103 011	113 237
KUJAWSKO-POMORSKIE	5 775	9 719	15 253	20 817	22 904	25 862	31 385	36 475	34 975
LUBELSKIE	5 032	8 092	12 907	17 094	18 793	21 944	26 949	30 833	32 138
LUBUSKIE	5 103	9 487	14 563	21 873	23 547	27 163	31 000	32 931	34 989
ŁÓDZKIE	8 356	15 288	25 575	36 153	43 409	49 436	60 198	69 924	69 838
MAŁOPOLSKIE	18 433	31 038	41 606	48 758	58 101	63 378	76 768	92 562	98 921
MAZOWIECKIE	67 947	89 719	124 372	156 239	169 249	179 440	214 099	278 094	319 159
OPOLSKIE	4 306	7 163	11 664	17 756	18 143	20 261	23 285	24 895	26 380
PODKARPACKIE	3 623	4 986	7 956	10 687	12 246	13 259	14 959	16 837	17 255
PODLASKIE	2 861	3 666	6 428	9 387	12 354	15 039	21 838	27 793	29 121
POMORSKIE	7 563	14 171	24 089	35 272	40 527	44 443	54 078	67 383	75 425
ŚLĄSKIE	11 774	23 269	37 693	48 243	56 068	62 249	73 205	88 125	94 926
ŚWIĘTOKRZYSKIE	1 781	3 006	5 575	7 140	8 098	7 450	9 056	10 309	10 542
WARMIŃSKO - MAZURSKIE	2 053	3 646	6 312	8 016	11 026	15 414	17 537	18 030	16 117
WIELKOPOLSKIE	14 626	26 338	41 574	54 414	65 553	77 906	96 967	119 307	123 449
ZACHODNIOPOMORSKIE	6 148	10 791	16 253	22 349	28 494	32 643	40 237	47 875	48 494
nieustalone województwo	2 367	3 186	4 107	5 037	4 842	4 322	5 856	5 428	5 724

Źródło: Mrugała, G., Kowalska, K., Kilichowski, A., (2024), Cudzoziemcy w polskim systemie ubezpieczeń społecznych 2023, ZUS, Warszawa, s. 23.

W zmieniających się warunkach funkcjonowania rynku zatrudnienia w Polsce, dopuszczenie cudzoziemców do podejmowania legalnej pracy, zapewnienie w tym zakresie bezpieczeństwa oraz właściwe spożytkowanie posiadanego przez te osoby potencjału stają się ważnymi kwestiami w kontekście utrzymania produkcji i rozwoju gospodarki kraju w najbliższej przyszłości. Istotę tego zagadnienia wskazuje również znaczne w ostatnim okresie zaangażowanie ustawodawcze w rozwój legislacji regulującej dostęp cudzoziemców do polskiego rynku pracy. Prace nad zmianami prawnymi w tym obszarze są prowadzone począwszy od 2024 r. w obrębie trzech ustaw: ustawy o warunkach dopuszczalności powierzania pracy cudzoziemcom na terytorium RP, ustawy o rynku pracy i służbach zatrudnienia oraz ustawy o systemie teleinformatycznym do obsługi niektórych umów - ich

przyjęcie jest realizacją części tzw. kamienia milowego reformy rynku pracy, zapisanej w Krajowym Planie Odbudowy i Zwiększania Odporności (KPO).

Reglamentowanie dostępu do zatrudnienia w Polsce w kontekście cudzoziemców jest oparte na zróżnicowanych procedurach, również w zależności od posiadanego przez te osoby obywatelstwa czy szczególnego statusu (prawnego, wynikającego z uregulowań UE itd.). Wielość aktualnie obowiązujących rozwiązań to nie lada wyzwanie zarówno dla potencjalnych pracowników jak i dla pracodawców¹¹. Niniejsze opracowanie stanowi kompendium wiedzy mające na celu syntetyczne przedstawienie aktualnie obowiązujących procedur dotyczących zatrudnienia cudzoziemców w Polsce w zależności od ich statusu i z uwzględnieniem optymalnych rozwiązań dla poszczególnych grup narodowościowych.

¹¹ Departament Rozwoju Regionu, Diagnoza sytuacji migrantów w województwie małopolskim, Kraków 2023, s. 24.

2. Pełny i ograniczony dostęp cudzoziemców do rynku pracy w Polsce

Dostęp do rynku pracy dla cudzoziemców w Polsce podlega reglamentacji, ale jest też zarazem uznawany za jeden z najbardziej liberalnych w Unii Europejskiej¹². Zgodnie z polskim ustawodawstwem, warunkiem *sine qua non* do podjęcia zatrudnienia, jest legalny pobyt na terenie kraju (generalnie na podstawie wizy lub dokumentu pobytowego uprawniającego do pracy, bądź na skutek posiadania określonego statusu dającego możliwość wykonywania pracy bez tego dokumentu).

Wybór procedury zatrudnienia cudzoziemca w Polsce jest warunkowany przez następujące elementy: obywatelstwo tej osoby (istnieją ścieżki preferencyjne dla niektórych narodowości); posiadany szczególny status, który uprawnia określoną grupę osób do pełnego dostępu do rynku pracy (zob. wykaz poniżej); a także fakt czy przyszły pracownik już przebywa na terytorium RP, czy jeszcze nie.

W kontekście ogółu pracowników z innym niż polskie obywatelstwem, podstawowym wyznacznikiem determinującym właściwość procedury zatrudnienia jest to czy cudzoziemiec jest obywatelem jednego z państw członkowskich Unii Europejskiej (a także Europejskiego Obszaru Gospodarczego, tj. Norwegii, Islandii, Liechtensteinu oraz Szwajcarii) czy tzw. kraju trzeciego, spoza UE.

W przypadku osób posiadających obywatelstwo unijne (oraz państw EOG i Szwajcarii) obowiązuje swoboda przepływu pracowników, co oznacza, posiadanie przez te osoby prawa do¹³:

- nieograniczonego poszukiwania pracy na terenie RP;
- podejmowania pracy w RP bez ubiegania się o zezwolenie na pracę;
- zamieszkiwania w RP ze względów zawodowych;
- a także pozostawania na terenie kraju po wygaśnięciu umowy o pracę;

¹² *Ibidem*.

¹³ Por. ustawa z dnia 14 lipca 2006 r. o wjeździe na terytorium Rzeczypospolitej Polskiej, pobycie oraz wyjeździe z tego terytorium obywateli państw członkowskich Unii Europejskiej i członków ich rodzin (Dz. U. Nr 144, poz. 1043).

- i co do zasady bycia traktowanymi na równi z obywatelami Polski w zakresie zatrudnienia, warunków pracy i innych przywilejów socjalnych i podatkowych.

Dla obywateli krajów niebędących członkami Unii Europejskiej (oraz państw EOG i Szwajcarii), ścieżka zatrudnienia zależy od posiadanego przez cudzoziemca statusu, który może uprawniać go do pełnego dostępu do rynku pracy lub też przynależności potencjalnego pracownika do grup narodowościowych, dla których przewidziana jest uproszczona procedura zatrudnienia. W pozostałych przypadkach, pracowników cudzoziemskich obowiązują standardowe procedury legalizujące dostęp do rynku pracy w Polsce (por. Rozdział 3)

Pełny dostęp do rynku pracy

Pełny dostęp do rynku pracy na terytorium Rzeczypospolitej Polskiej oznacza możliwość podjęcia przez cudzoziemca zatrudnienia bez konieczności ubiegania się o dokument uprawniający do pracy (zezwolenie, oświadczenie). Dodatkowo zatrudnienie w tym przypadku może mieć miejsce u dowolnego pracodawcy i na dowolnych warunkach. Cudzoziemiec posiadający pełny dostęp do rynku pracy może również dowolnie zmienić pracę.

Zgodnie z obowiązującym ustawodawstwem, pełny dostęp do rynku pracy gwarantowany jest cudzoziemcom z państw spoza UE, którzy spełniają m.in. jeden z poniższych warunków¹⁴:

- *posiadają status uchodźcy nadany w Polsce;*
- *udzielono im ochrony uzupełniającej w Polsce;*
- *uzyskali zgodę na pobyt ze względów humanitarnych w Polsce;*
- *posiadają zgodę na pobyt tolerowany w Polsce;*
- *korzystają z ochrony czasowej w Polsce;*
- *posiadają zezwolenie na pobyt czasowy dla ofiar handlu ludźmi;*
- *posiadają ważne zaświadczenie wydane przez Szefa Urzędu do Spraw Cudzoziemców w związku z toczącym się postępowaniem o udzielenie ochrony międzynarodowej;*

¹⁴ Art. 87 ust. 1 pkt 1–11d oraz ust. 2 ustawy z dnia 20 kwietnia 2004 r. o promocji zatrudnienia i instytucjach rynku pracy (t.j. Dz. U. z 2024 r. poz. 475) oraz Rozporządzenie Ministra Pracy i Polityki Społecznej z dnia 21 kwietnia 2015 r. w sprawie przypadków, w których powierzenie wykonywania pracy cudzoziemcowi na terytorium Rzeczypospolitej Polskiej jest dopuszczalne bez konieczności uzyskania zezwolenia na pracę (t.j. Dz.U.2021r. poz. 2291).

- posiadają zezwolenie na pobyt stały w Polsce;
- posiadają zezwolenie na pobyt rezydenta długoterminowego UE w Polsce;
- posiadają zezwolenie na pobyt czasowy i pracę, w którym nie wpisano pracodawcy, stanowiska pracy, wynagrodzenia, wymiaru czasu pracy oraz rodzaju umowy;
- posiadają zezwolenie na pobyt czasowy w celu kształcenia na studiach stacjonarnych;
- posiadają zezwolenie na pobyt czasowy w celu prowadzenia badań naukowych;
- posiadają zezwolenie na pobyt czasowy w celu mobilności długoterminowej naukowca;
- posiadają zezwolenie na pobyt czasowy dla członka rodziny obywatela RP;
- posiadają zezwolenie na pobyt czasowy w celu połączenia z rodziną;
- posiadają zezwolenie na pobyt czasowy dla posiadacza zezwolenia na pobyt rezydenta długoterminowego UE w innym państwie członkowskim UE;
- posiadają zezwolenie na pobyt czasowy dla członka rodziny posiadacza zezwolenia na pobyt rezydenta długoterminowego UE w innym państwie członkowskim UE;
- przebywają w Polsce w związku z mobilnością krótkoterminową pracownika ICT, mobilnością krótkoterminową naukowca lub mobilnością studenta;
- posiadają Kartę Polaka oraz dokument legalizujący pobyt w Polsce;
- posiadają status studenta studiów stacjonarnych w Polsce oraz dokument legalizujący pobyt w Polsce;
- posiadają status absolwenta polskich szkół ponadgimnazjalnych, stacjonarnych studiów wyższych lub stacjonarnych studiów doktoranckich na polskich uczelniach oraz posiadają dokument legalizujący pobyt w Polsce.

We wszystkich powyższych przypadkach, w celu zatrudnienia cudzoziemca, pracodawca nie musi występować o zezwolenie lub oświadczenie i może nawiązać z taką osobą bezpośredni stosunek pracy.

Status UKR - szczególna forma pełnego dostępu do rynku pracy

Szczególna forma pełnego dostępu do rynku pracy w Polsce jest gwarantowana obywatelom Ukrainy. Dotyczy ona zarówno tych osób, które przyjechały na terytorium RP począwszy od 24 lutego 2022 r. w związku z wybuchem pełnoskalowego konfliktu zbrojnego, jak i przybyłym wcześniej, którym kończy się ważność posiadanych dokumentów. Nowelizacja ustawodawstwa z maja 2024 r.¹⁵ wydłużyła możliwość legalnego przebywania i pracy tych

¹⁵ Ustawa z dnia 15 maja 2024 r. o zmianie ustawy o pomocy obywatelom Ukrainy w związku z konfliktem zbrojnym na terytorium tego państwa oraz niektórych innych ustaw (Dz. U. 2024 poz. 854).

osób w Polsce do 30 września 2025 r. na podstawie statusu UKR (nadawanego wraz z otrzymywanym numerem PESEL).

Zatrudnienie pracownika posiadającego status UKR odbywa się na podstawie powiadomienia. Po uprzednim podpisaniu umowy, pracodawca zgłasza ten fakt w nieprzekraczalnym terminie 7 dni do powiatowego urzędu pracy, nie ponosząc przy tym żadnych kosztów legalizacji zatrudnienia i bez konieczności wysyłania jakichkolwiek załączników (tylko w przypadku działania przez pełnomocnika dołącza się pełnomocnictwo).

Ograniczony dostęp do rynku pracy

W odróżnieniu od pełnego dostępu do rynku pracy, pracownikowi cudzoziemskiemu może przysługiwać również ograniczony dostęp do zatrudnienia. Oznacza to, że podstawą do podjęcia przez tę osobę pracy jest dokument (zezwolenie lub oświadczenie), określający pracodawcę z którym może zostać zawarty stosunek pracy oraz warunki na jakich podjęte zostanie zatrudnienie. Art. 87 ust. 1 pkt 12 ustawy z dnia 20 kwietnia 2004 r. o promocji zatrudnienia i instytucjach rynku pracy określa następujący katalog przesłanek dla ograniczonego dostępu do rynku pracy:

- cudzoziemiec posiada zezwolenie na pracę i przebywa na terytorium RP na podstawie:
 - wizy, z wyjątkiem wizy wydanej w celu turystycznym;
 - zezwolenia na pobyt czasowy, wyłączając zezwolenie na pobyt czasowy udzielone ze względu na okoliczności wymagające krótkotrwałego pobytu;
 - wizy wydanej przez inne państwo obszaru Schengen;
 - dokumentu pobytowego wydanego przez inne państwo obszaru Schengen;
 - bądź też w ramach ruchu bezwizowego;
- cudzoziemiec posiada oświadczenie o powierzeniu wykonywania pracy oraz jeden z ww. dokumentów świadczących o legalnym pobycie w Polsce;
- cudzoziemiec posiada zezwolenie na pobyt czasowy i pracę, w którym wpisano pracodawcę, stanowisko pracy, wynagrodzenie, wymiar czasu pracy oraz rodzaj umowy;
- cudzoziemiec posiada zezwolenie na pobyt czasowy w celu wykonywania pracy w zawodzie wymagającym wysokich kwalifikacji;
- cudzoziemiec posiada zezwolenie na pobyt czasowy w celu prowadzenia działalności gospodarczej, w którym wpisano pracodawcę, stanowisko pracy, wynagrodzenie, wymiar czasu pracy oraz rodzaj umowy;

- cudzoziemiec posiada zezwolenie na pobyt czasowy w celu wykonywania pracy w ramach przeniesienia wewnątrz przedsiębiorstwa;
- cudzoziemiec posiada zezwolenie na pobyt czasowy w celu mobilności długoterminowej pracownika kadry kierowniczej, specjalisty lub pracownika odbywającego staż, w ramach przeniesienia wewnątrz przedsiębiorstwa¹⁶

W przypadku gdy cudzoziemiec ma ograniczony dostęp do polskiego rynku pracy, nie może dowolnie zmieniać pracodawcy oraz warunków zatrudnienia. Zmiana pracodawcy może mieć miejsce wyłącznie z zachowaniem przewidzianych procedur:

- dla pracowników w ruchu bezwizowym, posiadających wizę lub zezwolenie na pobyt czasowy oraz zezwolenie na pracę, rozpoczęcie pracy u nowego pracodawcy może mieć miejsce po uzyskaniu nowego zezwolenie na pracę;
- dla pracowników w ruchu bezwizowym, posiadających wizę lub zezwolenie na pobyt czasowy oraz oświadczenie o powierzeniu wykonywania pracy cudzoziemcowi, rozpoczęcie pracy u nowego pracodawcy może mieć miejsce wyłącznie po uzyskaniu nowego oświadczenie o powierzeniu wykonywania pracy cudzoziemcowi;
- dla pracowników posiadających zezwolenie na pobyt czasowy i pracę, w którym wpisano pracodawcę, stanowisko pracy, wynagrodzenie, wymiar czasu pracy oraz rodzaj umowy, ustawodawca nie przewidział możliwości rozpoczęcia wykonywania pracy u innego pracodawcy na podstawie ww. dokumentacji.

Chcąc zmienić:

- stanowisko,
- zmniejszyć wynagrodzenie lub wymiar czasu pracy

pracownik cudzoziemski może wystąpić do wojewody właściwego ze względu na miejsce aktualnego pobytu o zmianę zezwolenia.

Natomiast w przypadku zmiany pracodawcy należy wystąpić o nowe zezwolenie na pobyt czasowy i pracę.

Dodatkowo, co istotne, w przypadku posiadania przez cudzoziemca lub cudzoziemkę zezwolenia na pobyt czasowy w celu wykonywania pracy w zawodzie wymagającym wysokich kwalifikacji, osoba ta może wykonywać pracę wyłącznie w zawodzie wymagającym wysokich kwalifikacji¹⁷.

¹⁶ Urząd do spraw Cudzoziemców, Legalizacja pobytu i pracy w Polsce, mos.cudzoziemcy.gov.pl (dostęp: 26.11.2024).

¹⁷ *Ibidem*.

Dostęp do rynku pracy cudzoziemca zależy też od faktu, czy przebywa on już na terenie Polski czy jeszcze nie. Jeśli znajduje się poza terytorium RP, konieczne jest wystąpienie o wizę uprawniającą do wykonywania pracy - jest to wiza wydana przez polskie organy (typu „C” – wiza Schengen, krótkoterminowa lub typu „D” – wiza krajowa, długoterminowa). Jak już zostało powiedziane wcześniej, do podjęcia zatrudnienia uprawniają również wizy wydane przez inne kraje strefy Schengen, z tym, że pobyt cudzoziemca w Polsce na podstawie takiej wizy może wynosić maksymalnie 90 dni w ciągu 180 dni.

Cudzoziemiec nie może natomiast podjąć zatrudnienia w przypadku posiadania wizy:

- „01” – wydanej w celu turystycznym;
- lub „20” – dla korzystających z ochrony czasowej.

Cudzoziemcy posiadający obywatelstwa krajów korzystających z ruchu bezwizowego z RP, mogą podjąć zatrudnienie w Polsce pod warunkiem uzyskania dla nich zezwolenia na pracę lub oświadczenia o powierzeniu wykonywania pracy. Należy przy tym pamiętać, że czas, w którym cudzoziemiec może korzystać z pobytu na podstawie ruchu bezwizowego, to maksymalny czas 90 dni w ciągu 180-dniowego okresu – przy czym zalicza się w tym przypadku łączny okres przebywania danej osoby na terytorium wszystkich państw Schengen. Wobec cudzoziemców znajdujących się już na terenie Polski i legitymujących się ważnym tytułem pobytowym uprawniającym również do podjęcia zatrudnienia, przyszły pracodawca może wystąpić bezpośrednio o wydanie zezwolenia na pracę lub oświadczenia o powierzeniu zatrudnienia. Jak już zostało powiedziane wcześniej, w przypadku obywateli Ukrainy posiadających status UKR, wystarczająca jest procedura powiadomienia.

Rysunek 1. Dostęp do rynku pracy w Polsce dla cudzoziemców spoza UE

Dostęp do rynku pracy w Polsce dla cudzoziemców spoza UE	
Pełny dostęp do rynku pracy	Ograniczony dostęp do rynku pracy
Dla cudzoziemców spoza UE, którzy posiadają status określony w art. 87 ust. 1 pkt 1–11 d oraz ust. 2 ustawy z dn. 20 kwietnia 2004 r. o promocji zatrudnienia i instytucjach rynku pracy (t.j. Dz. U. z 2024 r. poz. 475) oraz w Rozporządzeniu Ministra Pracy i Polityki Społecznej z dn. 21 kwietnia 2015 r. w sprawie przypadków, w których powierzenie wykonywania pracy cudzoziemcowi na terytorium Rzeczypospolitej Polskiej jest dopuszczalne bez konieczności uzyskania zezwolenia na pracę.	Art. 87 ust. 1 pkt 12 ustawy z dnia 20 kwietnia 2004 r. o promocji zatrudnienia i instytucjach rynku pracy określa z kolei katalog przesłanek na podstawie których cudzoziemcy spoza UE mają prawo do ograniczonego dostępu do rynku pracy:
Szczególna forma pełnego dostępu do rynku pracy w Polsce jest gwarantowana obywatelom Ukrainy posiadającym status UKR.	Również cudzoziemcy posiadający obywatelstwa krajów korzystających z ruchu bezwizowego z RP, mają prawo do ograniczonego dostępu do rynku pracy, podjmując zatrudnienie w Polsce pod warunkiem uzyskania dla nich zezwolenia na pracę lub oświadczenia o powierzeniu wykonywania pracy.

Źródło: Opracowanie własne.

3. Dokumenty uprawniające cudzoziemców do podjęcia zatrudnienia w Polsce

W celu podjęcia przez cudzoziemca zatrudnienia w Polsce konieczne jest spełnienie łącznie dwóch warunków: przebywanie na terytorium RP legalnie (tzn. na podstawie ważnego tytułu pobytowego) oraz posiadanie stosownego uprawnienia do wykonywania pracy. W przypadku gdy przyszły pracownik cudzoziemski spełnia powyższe wymogi, w wyniku pozytywnie rozpatrzonej procedury legalizacyjnej, otrzymuje dokument potwierdzający uprawnienie dostępu do rynku pracy.

Dokumentami tymi są:

- zezwolenie na pracę;
- zezwolenie na pobyt czasowy z dostępem do rynku pracy (wydawane np. z tytułu połączenia z rodziną);
- oświadczenie o powierzeniu pracy;
- zezwolenie na pracę sezonową.

Zezwolenie na pracę

Dokument ten wydawany jest dla pracownika na wniosek pracodawcy na okres do 3 lat i może zostać przedłużony¹⁸. Organem wydającym dokument jest wojewoda właściwy ze względu na siedzibę przedsiębiorstwa lub miejsce zamieszkania pracodawcy.

Na podstawie zezwolenia umożliwia się:

- legalizację wykonywania pracy cudzoziemców zatrudnianych przez polskie podmioty (zezwolenie typu A);
- legalne prowadzenie działalności gospodarczej przez cudzoziemców (typ B);
- legalizację wszystkich form delegowania pracowników firm zagranicznych do Polski (typy C, D i E).

¹⁸ Art. 88a ust. z dnia 20 kwietnia 2004 r. o promocji zatrudnienia i instytucjach rynku pracy..., *op. cit.*

Zezwolenie na pobyt czasowy z dostępem do rynku pracy

Tego rodzaju zezwolenie jest wydawane np. z tytułu połączenia z rodziną. O zezwolenie to przyszły pracownik może wnioskować samodzielnie do wojewody właściwego ze względu na miejsce pobytu, jednak na dalszym etapie procedury konieczne jest włączenie się również przyszłego pracodawcy. Okres na jaki zostaje wydany ten dokument oscyluje od 3 miesięcy do 3 lat. W zezwoleniu na pobyt czasowy i pracę, oprócz informacji o czasie jego ważności zamieszczone są także inne informacje, dotyczące:

- pracodawcy,
- stanowiska pracy,
- najniższego wynagrodzenia jakie ma otrzymywać pracownik,
- wymiaru czasu pracy,
- oraz rodzaju umowy, na podstawie której ma być wykonywana praca.

W przypadku zatrudnienia u kilku pracodawców, informacje te są zamieszczone odrębnie dla każdego pracodawcy. Od decyzji negatywnej w sprawie wydania zezwolenia na pobyt czasowy i pracę, przysługuje odwołanie do Szefa Urzędu do Spraw Cudzoziemców w terminie 14 dni od daty jej doręczenia za pośrednictwem wojewody, który odmówił zezwolenia¹⁹.

Oświadczenie o powierzeniu pracy

Oświadczenie stanowi uproszczoną procedurę, która pozwala na szybkie zatrudnienie cudzoziemca z określonej ustawą grupy państw. Tryb ten dotyczy w aktualnie obowiązującym porządku prawnym obywateli Republiki Armenii, Republiki Białorusi, Republiki Gruzji i Republiki Mołdawii. Do 28.10.2022 r. mogli z niego korzystać również pracownicy posiadający paszport Federacji Rosyjskiej, jednak na podstawie nowelizacji rozporządzenia w sprawie państw, do których obywateli stosuje się niektóre przepisy dotyczące zezwolenia na pracę sezonową oraz przepisy dotyczące oświadczenia o powierzeniu wykonywania pracy cudzoziemcowi (Dz. U. z 2022 r. poz. 2204) obywatele Rosji zostali wyłączeni z procedury uproszczonej.

Na podstawie ważnego oświadczenia obywatele państw korzystających z tego trybu mogą legalnie wykonywać pracę w Polsce przez okres 24 miesięcy. W celu uzyskania tego

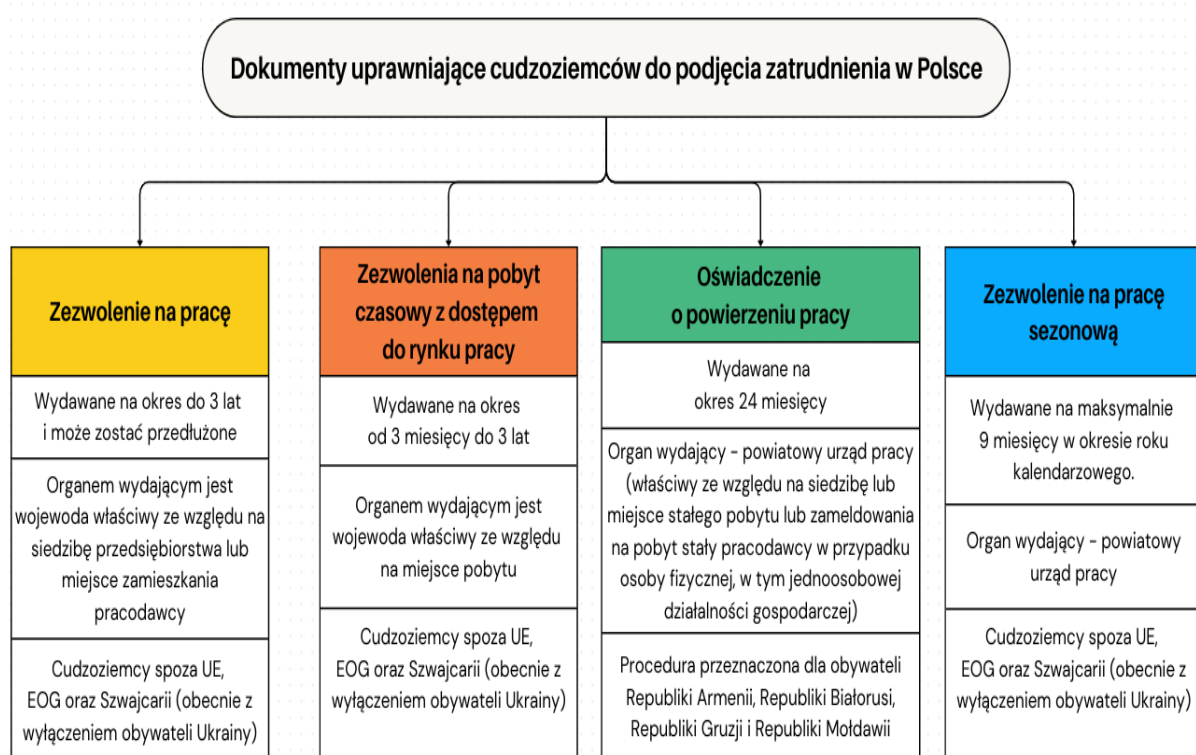
¹⁹ Urząd do spraw Cudzoziemców, Legalizacja pobytu i pracy w Polsce, mos.cudzoziemcy.gov.pl (dostęp: 26.11.2024).

dokumentu dla pracownika, pracodawca składa wniosek do powiatowego urzędu pracy (właściwego ze względu na siedzibę lub miejsce stałego pobytu lub zameldowania na pobyt stały pracodawcy w przypadku osoby fizycznej, w tym jednoosobowej działalności gospodarczej), a cała procedura powinna zostać zakończona w terminie 7 dni.

Zezwolenie na pracę sezonową

To zezwolenie jest wydawane na wniosek pracodawcy, maksymalnie na 9 miesięcy w okresie roku kalendarzowego. Wykaz sektorów, w ramach których może być wykonywana praca sezonowa określony jest w przepisach prawa²⁰. Są to wybrane rodzaje działalności, w zakresie upraw rolnych oraz chowu i hodowli zwierząt, a także zakwaterowania i usług gastronomicznych.

Rysunek 2. Dokumenty uprawniające cudzoziemców spoza UE, EOG oraz Szwajcarii (obecnie z wyłączeniem obywateli Ukrainy) do podjęcia zatrudnienia w Polsce.

Źródło: Opracowanie własne

²⁰ Rozporządzenie Ministra Rodziny, Pracy i Polityki Społecznej z dnia 8 grudnia 2017 r. w sprawie podklas działalności według Polskiej Klasyfikacji Działalności (PKD), w których wydawane są zezwolenia na pracę sezonową cudzoziemca

4. Cudzoziemcy na pomorskim rynku pracy: statystyki

Znaczny wzrost udziału migrantów i migrantek w pomorskim rynku pracy widać wyraźnie analizując przedstawione już we wprowadzeniu dane ZUS za lata 2015-2023, gdy liczba cudzoziemców zgłoszonych do ubezpieczeń emerytalnego i rentowego wzrosła z 7.5 tys. do 75 tys. Niemal połowę tej grupy (36 558) stanowili pracownicy, a osoby ubezpieczone prowadzące pozarolniczą działalność gospodarczą, czyli przedsiębiorcy to jedynie niecałe 6%. Województwo pomorskie znajduje się obecnie na szóstym miejscu pod względem ubezpieczonych cudzoziemców w skali kraju. Więcej pracowników z obywatelstwem innym niż polskie jest zarejestrowanych w województwach: mazowieckim (319 159), wielkopolskim (123 449), dolnośląskim (113 237), małopolskim (98 921) i śląskim (94 926)²¹.

Z punktu widzenia najnowszych danych wyraźnie widać jak wojna w Ukrainie i specjalne rozwiązania prawne w stosunku do obywateli tego państwa wpłynęły na statystyki dotyczące wydawania dokumentów legalizujących zatrudnienie cudzoziemców i cudzoziemek w województwie pomorskim. Analizując statystyki dotyczące wydawania **zezwoleń na pracę** w 2021 r. - w prawie 75 procentach otrzymali je obywatele ukraińscy, a na drugim miejscu uplasowali się Białorusini (niecałe 6 procent). W kolejnym roku, 2022, Ukraińcy i Ukrainki nadal dominowali, ale już tylko z 40 procentowym wskaźnikiem i dało się zauważyć większe zróżnicowanie narodowościowe w kontekście wydawanych zezwoleń: byli to obywatele Uzbekistanu (7 procent), Indii (6,6 procenta) czy np. Bangladeszu (5.6 procenta). W 2023 r. pracownicy z Ukrainy tylko w minimalnym zakresie sięgali po zezwolenia na pracę chcąc podjąć zatrudnienie w Polsce (2.6 procenta wszystkich zezwoleń). Do czołówki weszły natomiast zupełnie inne nacje, pochodzące z całkiem nowych dla polskiego kontekstu państw wysyłających, takich jak: Bangladesz (12.4 procenta), Kolumbia (10.8 procenta), Indie (10.8 procenta), Uzbekistan (9.3 procenta), Nepal (8.1 procenta), Turkmenistan (7.1 procenta) oraz Turcja (6.5 procenta). Coraz większą różnorodność narodowości, które występują o zezwolenie na pracę w województwie pomorskim obrazuje tabela 3.

²¹ G. Mrugała, K. Kowalska, A. Kilichowski, Cudzoziemcy w polskim systemie ubezpieczeń społecznych 2023, ZUS, Warszawa 2024, s. 23.

Tabela 3. Zezwolenia na pracę wydane przez wojewodę pomorskiego według obywatelstwa 2021-2023

2021 r.			2022 r.			2023 r.		
obywatelstwo	liczba	odsetek	obywatelstwo	liczba	odsetek	obywatelstwo	liczba	odsetek
RAZEM	21 525	100,0 %	RAZEM	17 915	100,0 %	RAZEM	19 839	100,0 %
Ukraina	16 047	74,6%	Ukraina	7 284	40,7%	Bangladesz	2 468	12,4%
Białoruś	1 204	5,6%	Uzbekistan	1 257	7,0%	Kolumbia	2 145	10,8%
Moldawia	410	1,9%	Indie	1 181	6,6%	Indie	2 137	10,8%
Indie	362	1,7%	Bangladesz	1 008	5,6%	Uzbekistan	1 849	9,3%
Gruzja	326	1,5%	Turkmenistan	859	4,8%	Nepal	1 607	8,1%
Uzbekistan	319	1,5%	Filipiny	707	3,9%	Turkmenistan	1 413	7,1%
Etiopia	305	1,4%	Białoruś	682	3,8%	Turcja	1 283	6,5%
Rosja	278	1,3%	Wietnam	549	3,1%	Filipiny	1 262	6,4%
Turkmenistan	267	1,2%	Turcja	486	2,7%	Wietnam	635	3,2%
Filipiny	238	1,1%	Nepal	480	2,7%	Ukraina	522	2,6%
Bangladesz	233	1,1%	Kazachstan	338	1,9%	Pakistan	517	2,6%
Indonezja	217	1,0%	Rosja	270	1,5%	Indonezja	436	2,2%
Wietnam	211	1,0%	Tadżykistan	233	1,3%	Kazachstan	414	2,1%
Nepal	144	0,7%	Gruzja	228	1,3%	Azerbejdżan	390	2,0%
Peru	122	0,6%	Pakistan	226	1,3%	Rosja	292	1,5%
Kazachstan	106	0,5%	Azerbejdżan	203	1,1%	Kirgistan	271	1,4%
Turcja	68	0,3%	Kirgistan	198	1,1%	Tadżykistan	226	1,1%
Azerbejdżan	66	0,3%	Kolumbia	195	1,1%	Zimbabwe	180	0,9%
Kosowo	56	0,3%	Indonezja	194	1,1%	Peru	155	0,8%
Tadżykistan	48	0,2%	Moldawia	126	0,7%	Kuba	137	0,7%
Chiny	44	0,2%	Nigeria	113	0,6%	Nigeria	131	0,7%
Tajlandia	40	0,2%	Kenia	99	0,6%	Sri Lanka	128	0,6%
Pakistan	37	0,2%	Peru	94	0,5%	Białoruś	104	0,5%
Albania	36	0,2%	Uganda	71	0,4%	Ghana	99	0,5%
Armenia	35	0,2%	Ghana	67	0,4%	Kenia	87	0,4%
Stany Zjednoczone Ameryki	26	0,1%	Tajlandia	55	0,3%	Uganda	87	0,4%
Maroko	20	0,1%	Etiopia	51	0,3%	Rwanda	68	0,3%
Egipt	19	0,1%	Egipt	48	0,3%	Tajlandia	62	0,3%
Ghana	19	0,1%	Chiny	45	0,3%	Chiny	61	0,3%
Wielka Brytania	15	0,1%	Kosowo	41	0,2%	Algieria	48	0,2%
Brazylia	14	0,1%	Zimbabwe	40	0,2%	Maroko	45	0,2%
Rwanda	14	0,1%	Albania	33	0,2%	Wenezuela	39	0,2%
Kirgistan	13	0,1%	Maroko	31	0,2%	Gruzja	37	0,2%

Bośnia i Hercegowina	12	0,1%	Stany Zjednoczone Ameryki	31	0,2%	Egipt	34	0,2%
Meksyk	12	0,1%	Sri Lanka	28	0,2%	Tunezja	33	0,2%
Republika Południowej Afryki	12	0,1%	Rwanda	26	0,1%	Kamerun	30	0,2%
Serbia	10	0,0%	Tunezja	26	0,1%	Mongolia	30	0,2%
Nigeria	9	0,0%	Armenia	25	0,1%	Etiopia	28	0,1%
Demokratyczna Republika Konga	8	0,0%	Irak	21	0,1%	Afganistan	23	0,1%
Kanada	7	0,0%	Republika Południowej Afryki	20	0,1%	Stany Zjednoczone Ameryki	22	0,1%
Kenia	6	0,0%	Wenezuela	18	0,1%	Argentyna	20	0,1%
Kolumbia	6	0,0%	Wielka Brytania	18	0,1%	Tanzania	19	0,1%
Sri Lanka	6	0,0%	Algieria	17	0,1%	Wielka Brytania	17	0,1%
Algieria	5	0,0%	Kuba	16	0,1%	Mołdawia	16	0,1%
Mauritius	5	0,0%	Afganistan	15	0,1%	Brazylia	15	0,1%
Tanzania	5	0,0%	Brazylia	15	0,1%	Meksyk	15	0,1%
Zimbabwe	5	0,0%	Kamerun	12	0,1%	Republika Południowej Afryki	15	0,1%
Tunezja	4	0,0%	Serbia	12	0,1%	Liban	14	0,1%
Wenezuela	4	0,0%	Meksyk	11	0,1%	Serbia	14	0,1%
Argentyna	3	0,0%	Syria	7	0,0%	Albania	12	0,1%
Iran	3	0,0%	Iran	6	0,0%	Kosowo	11	0,1%
Kamerun	3	0,0%	Tanzania	6	0,0%	Boliwia	9	0,0%
Kuba	3	0,0%	Kambodża	5	0,0%	Gambia	8	0,0%
Syria	3	0,0%	Mauritius	5	0,0%	Izrael	8	0,0%
Czarnogóra	2	0,0%	Gambia	4	0,0%	Dominikana	7	0,0%
Dominikana	2	0,0%	Jordania	4	0,0%	Jordania	7	0,0%
Gwinea	2	0,0%	Korea Południowa	4	0,0%	Armenia	6	0,0%
Irak	2	0,0%	Liberia	4	0,0%	Iran	5	0,0%
Izrael	2	0,0%	Bośnia i Hercegowina	3	0,0%	Angola	4	0,0%
Japonia	2	0,0%	Chile	3	0,0%	Burundi	4	0,0%
Jordania	2	0,0%	Demokratyczna Republika Konga	3	0,0%	Chile	4	0,0%

Liban	2	0,0%	Gwinea	3	0,0%	Gwatemala	4	0,0%
Uganda	2	0,0%	Izrael	3	0,0%	Kanada	4	0,0%
Chile	1	0,0%	Japonia	3	0,0%	Syria	4	0,0%
Ekwador	1	0,0%	Palestyna	3	0,0%	Arabia Saudyjska	3	0,0%
Erytrea	1	0,0%	Togo	3	0,0%	Bośnia i Hercegowina	3	0,0%
Gambia	1	0,0%	Wybrzeże Kości Słoniowej	3	0,0%	Demokratycz na Republika Konga	3	0,0%
Gwatemala	1	0,0%	Angola	2	0,0%	Gwinea	3	0,0%
Honduras	1	0,0%	Australia	2	0,0%	Irak	3	0,0%
Kambodża	1	0,0%	Benin	2	0,0%	Somalia	3	0,0%
Kongo	1	0,0%	Kongo	2	0,0%	Czad	2	0,0%
Korea Południowa	1	0,0%	Liban	2	0,0%	Czarnogóra	2	0,0%
Kostaryka	1	0,0%	Macedonia Północna	2	0,0%	Japonia	2	0,0%
Laos	1	0,0%	Mjanma	2	0,0%	Kostaryka	2	0,0%
Macedonia Północna	1	0,0%	Panama	2	0,0%	Libia	2	0,0%
Mali	1	0,0%	Senegal	2	0,0%	Malezja	2	0,0%
Mongolia	1	0,0%	Sierra Leone	2	0,0%	Mali	2	0,0%
Palestyna	1	0,0%	Tajwan	2	0,0%	Mauritius	2	0,0%
Salwador	1	0,0%	Argentyna	1	0,0%	Namibia	2	0,0%
Tajwan	1	0,0%	Boliwia	1	0,0%	Nowa Zelandia	2	0,0%
			Czad	1	0,0%	Palestyna	2	0,0%
			Czarnogóra	1	0,0%	Sierra Leone	2	0,0%
			Dominikana	1	0,0%	Togo	2	0,0%
			Ekwador	1	0,0%	Wybrzeże Kości Słoniowej	2	0,0%
			Erytrea	1	0,0%	Australia	1	0,0%
			Gwatemala	1	0,0%	Ekwador	1	0,0%
			Honduras	1	0,0%	Gwinea Bissau	1	0,0%
			Jemen	1	0,0%	Jemen	1	0,0%
			Komory	1	0,0%	Kambodża	1	0,0%
			Lesotho	1	0,0%	Kongo	1	0,0%
			Mali	1	0,0%	Korea Południowa	1	0,0%
			Mongolia	1	0,0%	Lesotho	1	0,0%
			Mozambik	1	0,0%	Liberia	1	0,0%

			Namibia	1	0,0%	Madagaskar	1	0,0%
			Nowa Zelandia	1	0,0%	Panama	1	0,0%
			Zambia	1	0,0%	Senegal	1	0,0%
						Singapur	1	0,0%
						Sudan Południowy	1	0,0%
						Tajwan	1	0,0%
						Trynidad i Tobago	1	0,0%

Źródło: Cudzoziemcy w województwie pomorskim w latach 2021-2023

Wojna w Ukrainie wpłynęła też na zmiany w statystykach dotyczących wydawania w województwie pomorskim **oświadczeń o powierzeniu wykonywania pracy** obywatelom Republiki Armenii, Republiki Białorusi, Republiki Mołdawii, Federacji Rosyjskiej, Republiki Gruzji i Ukrainy, od których nie wymagano uzyskania zezwolenia na pracę. Ta uproszczona procedura, z której we wcześniejszych latach korzystali w przeważającej mierze Ukraińcy i Ukrainki zanotowała w efekcie konfliktu istotny spadek. O ile bowiem jeszcze w 2021 r. wydano obywatelom Ukrainy 134 001 oświadczeń to już w 2023 r. ich liczba spadła do 15 864.

Tabela 4. Liczba i struktura oświadczeń wpisanych do ewidencji powiatowych urzędów pracy województwa pomorskiego wg obywatelstwa

Rok		Armenia	Białoruś	Gruzja	Mołdawia	Rosja	Ukraina	RAZEM
2021	liczba	907	10 155	12 003	8 525	4 429	134 001	170 020
	udział %	0,5%	6,0%	7,1%	5,0%	2,6%	78,8%	
2022	liczba	737	21 790	12 253	4 918	1 891	49 160	90 749
	udział %	0,8%	24,0%	13,5%	5,4%	2,1%	54,2%	
2023	liczba	677	19 604	7 647	3 936	-	15 864	47 728
	udział %	1,4%	41,1%	16,0%	8,2%	-	33,2%	

Źródło: Cudzoziemcy w województwie pomorskim w latach 2021-2023, dane Wydziału Współpracy i Analiz Wojewódzkiego Urzędu Pracy w Gdańsku.

Również w kontekście **zezwoleń na pracę sezonową** zauważalne były w ostatnim okresie skutki wojny w Ukrainie, powodujące wyraźne załamanie się tego rodzaju zatrudnienia w województwie pomorskim. Wystarczy zauważyć, że w 2021 r. wydano niemal 2 tys. takich zezwoleń, a w 2023 r. liczba ta spadła do jedynie 181. Drastyczny spadek zanotowali wśród zezwoleń na pracę sezonową obywatele ukraińscy: z 1800 w 2021 r. do 121 w 2023. Tym niemniej zmniejszenie się liczby tych zezwoleń dotyczy wszystkich grup narodowościowych.

Tabela 5. Liczba wydanych zezwoleń na pracę sezonową wg obywatelstwa

Obywatelstwo	2021	2022	2023
Armenia	-	-	1
Azerbejdżan	1	1	-
Bangladesz	-	1	1
Białoruś	38	13	2
Filipiny	-	-	20
Gruzja	14	29	3
Indie	8	31	9
Jemen	-	1	-
Kazachstan	6	2	1
Kirgistan	1	-	-
Maroko	-	-	-
Mongolia	1	-	-
Mołdawia	21	5	5
Nepal	1	-	14
Pakistan	-	-	1
Peru	6	3	-
Rosja	12	3	1
Sri Lanka	-	-	1
Tadżykistan	3	-	-
Turkmenistan	18	5	-
Ukraina	1 814	272	121
Uzbekistan	33	47	1
RAZEM	1 977	413	181

Źródło: Cudzoziemcy w województwie pomorskim w latach 2021-2023, dane Wydziału Współpracy i Analiz Wojewódzkiego Urzędu Pracy w Gdańsku.

Spadek ilości zezwoleń, oświadczeń oraz zezwoleń na pracę sezonową wydawanych dla obywateli Ukrainy w województwie pomorskim znajduje swoje odzwierciedlenie w statystykach dotyczących **powiadomień o powierzeniu pracy**. Wynika z nich, że w okresie od 15 marca 2022 r. do 31 stycznia 2024 r. pracodawcy złożyli w urzędach pracy w województwie 157 763 powiadomień o powierzeniu pracy obywatelom Ukrainy. Zdecydowana większość z nich dotyczyła Gdańska i powiatu gdańskiego oraz Gdyni i Sopotu. Stosunkowo dużo powiadomień złożono również w Słupsku i powiecie słupskim oraz powiecie człuchowskim²².

²² Pomorskie Obserwatorium Rynku Pracy, [Dane dotyczące obywateli Ukrainy](#), (dostęp: 29.11.2024).

5. Podsumowanie

- Przemiana Polski z kraju emigracyjnego w kraj imigracyjny jest faktem, który znajduje potwierdzenie w danych statystycznych z ostatniej dekady. Bezsporna jest również potrzeba uzupełnianie zasobów i deficytów pracowniczych w polskiej gospodarce poprzez cudzoziemców. Trendy te są zauważalne zarówno na poziomie ogólnopolskim jak i regionalnym, w tym w województwie pomorskim. Aktualnie prowadzone prace legislacyjne, mające na celu zmiany w ustawodawstwie dotyczącym zatrudniania cudzoziemców w Polsce potwierdzają istotność tej problematyki.
- Choć polski rynek zatrudnienia w kontekście cudzoziemców jest silnie reglamentowany, tym niemniej jest postrzegany przez ekspertów jako jeden z najbardziej liberalnych w Unii Europejskiej. Pewnego rodzaju chaos proceduralny pozostaje natomiast stałym wyzwaniem zarówno dla pracowników cudzoziemskich jak i pracodawców.
- Wprowadzenie procedur uproszczonych takich jak powiadomienie o powierzeniu pracy dla obywateli Ukrainy okazało się rozwiązaniem o szerokim zastosowaniu, co znajduje wyraz w statystykach - zmniejszyły się znacznie liczby wydawanych dla obywateli tego państwa zezwoleń i oświadczeń. Wskazuje to na potrzebę usprawniania systemu legalizacji zatrudniania cudzoziemców w Polsce, tak by istniejące wśród nich zasoby kadrowe mogły być realną odpowiedzią na potrzeby i deficyty gospodarki oraz rynku pracy RP.

Bibliografia

Antończak-Świder K., Biernat A., Pólchłopek E., *Barometr zawodów Raport podsumowujący badanie w Polsce*, Kraków: Wojewódzki Urząd Pracy w Krakowie 2023

Autumn 2023 Economic Forecast: A modest recovery ahead after a challenging year, European Commission, [dostęp: 29.11.2024].

Departament Rozwoju Regionu, *Diagnoza sytuacji migrantów w województwie małopolskim*, Kraków 2023, s. 24.

Dębkowska, K., Kłosiewicz-Górecka, U., Szymańska, A., Wejt-Knyżewska, A., Zybortowicz, K., *Polacy o cudzoziemcach na rynku pracy – fakty, mity, opinie*, Polski Instytut Ekonomiczny, Warszawa 2024, s. 9.

Gabryelczyk, D., *Jakich pracowników będzie brakować w 2024 roku? Publikujemy najnowsze wyniki badania. Barometr zawodów*, Pomorskie Obserwatorium Rynku Pracy, [dostęp: 21.10.2024 r.].

Krzos, M., Najbardziej poszukiwane zawody w Polsce 2024, <https://gospodarka.dziennik.pl/praca/artykuly/9401927,najbardziej-poszukiwane-zawody-w-polsce-2024-tutaj-pracy-nie-zabrakni.html> [dostęp: 29.11.2024].

Kukołowicz, P., Leszczyński, P., Lubasiński, J., Konsekwencje zmian demograficznych dla podaży pracy w Polsce, Polski Instytut Ekonomiczny, Warszawa 2024.

Mrugała, G., Kowalska, K., Kilichowski, A., (2024), Cudzoziemcy w polskim systemie ubezpieczeń społecznych 2023, ZUS, Warszawa, s. 23.

Pomorskie Obserwatorium Rynku Pracy, *Dane dotyczące obywateli Ukrainy*, (dostęp: 29.11.2024).

Pracodawcy RP, Imigracja. Ratunek dla gospodarki i korzyści społeczne, 2024, (dostęp: 25.11.2024 r.).

Rozporządzenie Ministra Pracy i Polityki Społecznej z dnia 21 kwietnia 2015 r. w sprawie przypadków, w których powierzenie wykonywania pracy cudzoziemcowi na terytorium Rzeczypospolitej Polskiej jest dopuszczalne bez konieczności uzyskania zezwolenia na pracę (t.j. Dz.U.2021r. poz. 2291).

Rozporządzenie Ministra Rodziny, Pracy i Polityki Społecznej z dnia 8 grudnia 2017 r. w sprawie podklas działalności według Polskiej Klasyfikacji Działalności (PKD), w których wydawane są zezwolenia na pracę sezonową cudzoziemca (Dz.U. 2017 poz. 2348)

Urząd do spraw Cudzoziemców, Legalizacja pobytu i pracy w Polsce, mos.cudzoziemcy.gov.pl (dostęp: 26.11.2024)

Ustawa z dnia 14 lipca 2006 r. o wjeździe na terytorium Rzeczypospolitej Polskiej, pobycie oraz wyjeździe z tego terytorium obywateli państw członkowskich Unii Europejskiej i członków ich rodzin (Dz. U. Nr 144, poz. 1043).

Ustawa z dnia 20 kwietnia 2004 r. o promocji zatrudnienia i instytucjach rynku pracy (t.j. Dz. U. z 2024 r. poz. 475)

Ustawa z dnia 15 maja 2024 r. o zmianie ustawy o pomocy obywatelom Ukrainy w związku z konfliktem zbrojnym na terytorium tego państwa oraz niektórych innych ustaw (Dz. U. 2024 poz. 854).

ZUS, Liczba ubezpieczonych, którzy w zgłoszeniu do ubezpieczeń emerytalnego i rentowych podali obywatelstwo inne niż polskie wg sekcji PKD - stan na 30.11.2024 r., za <https://psz.zus.pl/kategorie/ubezpieczeni/ubezpieczenia-emerytalne-i-rentowe> (dostęp: 28.01.2025).

Spis wykresów

Wykres 1. Liczba oraz odsetek cudzoziemców i cudzożemek objętych ubezpieczeniem emerytalnym i rentowym w latach 2012-2023.

Wykres 2. Liczba osób opuszczających oraz wchodzących na rynek pracy w latach 2025-2035 z tytułu ruchu naturalnego, bez uwzględnienia migracji (w tys.).

Spis tabel

Tabela 1. Liczba cudzoziemców zgłoszonych do ubezpieczeń emerytalnego i rentowych według obywatelstwa - stan na 30.11.2024

Tabela 2. Liczba cudzoziemców zgłoszonych do ubezpieczeń emerytalnego i rentowych według województwa siedziby płatnika – stan na koniec roku

Tabela 3. Zezwolenia na pracę wydane przez wojewodę pomorskiego według obywatelstwa 2021-2023

Tabela 4. Liczba i struktura oświadczeń wpisanych do ewidencji powiatowych urzędów pracy województwa pomorskiego wg obywatelstwa

Tabela 5. Liczba wydanych zezwoleń na pracę sezonową w województwie pomorskim według obywatelstwa

Spis rysunków

Rysunek 1. Dostęp do rynku pracy w Polsce dla cudzoziemców spoza UE

Rysunek 2. Dokumenty uprawniające cudzoziemców spoza UE, EOG oraz Szwajcarii (obecnie z wyłączeniem obywateli Ukrainy) do podjęcia zatrudnienia w Polsce

Nota bio

Dr Kamila Kowalska

Adiunkt w Instytucie Politologii Uniwersytetu Gdańskiego. Absolwentka prawa i stosunków międzynarodowych na Uniwersytecie Wrocławskim. Stopień doktora nauk społecznych w dyscyplinie nauki o polityce i administracji uzyskała na Wydziale Nauk Politycznych i Studiów Międzynarodowych Uniwersytetu Warszawskiego.

Od 2003 r. związana z Rzymem, gdzie prowadziła pracę dydaktyczną oraz badania naukowe w zakresie migracji zarobkowych Polaków do Włoch. W latach 2010-2024 była zatrudniona w Ambasadzie RP w Rzymie, zajmując się prawem pracy i polityką polonijną. Członkini Zespołu analiz polityki migracyjnej w Komitecie Badań nad Migracjami Polskiej Akademii Nauk oraz Zespołu redakcyjnego czasopisma „Polski Przegląd Migracyjny”. Współpracowniczka Ośrodka Badań nad Migracjami Uniwersytetu Warszawskiego i ekspertka w Obserwatorium Migracji Uniwersytetu Gdańskiego. Autorka licznych artykułów i raportów z zakresu migracji oraz monografii „Czy włoska praca się opłaca? Zatrudnienie wykwalifikowanych Polek we Włoszech na tle migracji polsko-włoskich (2022).

Pomorska
Platforma
Współpracy

PPW to inicjatywa realizowana przez Wojewódzki Urząd Pracy w Gdańsku w imieniu Samorządu Województwa Pomorskiego, działanie stanowi zobowiązanie Regionalnego Programu Strategicznego Gospodarka 2030.

PPW umożliwia prowadzenie stałego dialogu i współpracy z urzędami, instytucjami, pracodawcami, organizacjami pozarządowymi, jednostkami naukowymi, słowem – partnerów działających w obszarze i na rzecz kompleksowego wsparcia migrantów na regionalnym rynku pracy. PPW to ***monitoring rynku pracy, wymiana informacji i doświadczeń, współudział w realizowanych aktywnościach i upowszechnianie wiedzy*** m.in. w zakresie legalnego zatrudnienia cudzoziemców, integracji i różnorodności w środowisku pracy, standardów usług rynku pracy.

Więcej na stronie www.wup.gdansk.pl/ppw

PORP.PL

PORP to inicjatywa Samorządu Województwa Pomorskiego realizowana przez Wojewódzki Urząd Pracy w Gdańsku, która pomaga lepiej reagować na te zmiany i dostosowywać do nich swoje działania.

PORP prezentuje ekspercką i kompleksową **wiedzę** o aktualnych zjawiskach i trendach zachodzących na regionalnym oraz lokalnych rynkach pracy, **inspiruje** do podejmowania właściwych decyzji w sprawach społeczno-gospodarczych oraz rozwija **partnerstwo** tworząc przestrzeń do dialogu i dyskusji.

Więcej na stronie porp.pl

